

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu Stratejisi ile İlgili Görüşleri*

Ali MEYDAN¹, Akif AKKUŞ²

¹Nevşehir Üniversitesi; mevdan@nevsehir.edu.tr

²Hasan Kalyoncu Üniversitesi; akif.akkus@hku.edu.tr

Özet

Siyasi bir kavram olan Ortadoğu, 1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Hindistan ve Çin deniz yolunun kısalması ve İngilizlerin, Osmanlı toprakları dışında kalan Arabistan'ın güney kıyıları işgal etmesiyle yeni hedef belirlenmesi amacıyla bölge 'Ortadoğu' olarak adlandırıldı. 1939 yılına kadar dar ve kapalı bir anlam taşıyan Ortadoğu, bundan sonra İngiliz Hükümetinin resmi kaynaklarında kullanılmaya başlandı. Günümüzde coğrafi sınırları Karadeniz, Doğu Akdeniz, Kızıldeniz ve Basra Körfezi ile Hazar Denizi'nin çevrelediği alan olarak tanımlanmaktadır. Ortadoğu'nun asıl stratejik önemi 20. yy. başlarında petrolün bulunması ve öneminin artmasıyla hızlanmıştır. Dünya petrollerinin % 65'inin bu bölgede olması ve varil başına çıkarılma maliyetinin çok düşük olmasının yanı sıra doğal gaz kaynakları bütün dünyanın gözünü bu bölgeye dikmesine neden olmuştur. Bu çalışmada gelecek nesilleri yetiştirmede en önemli görevi icra edecek olan sınıf öğretmeni adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisi ile ilgili görüş ve önerilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan ve 'Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği' dersini almakta olan Sınıf Öğretmenliği 2. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem yöntemi olarak amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın ölçütleri, öğretmen adaylarının 'Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği' dersini almış olmalarıdır. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, konu ile ilgili literatür taranarak kuramsal temel oluşturulmuş ve literatür bilgilerinden yararlanılarak 4 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Hazırlanan sorular amaç doğrultusunda cevaba ulaşmaya yönelik olup uzman görüşü alınarak tamamlanmıştır. Formdaki sorular öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisine yönelik olarak; hedeflenenler, dezavantajlı durumlar, stratejiye dayalı olarak uygulanabilecekler ve gelecek öngörülerini açısından değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada toplanan nitel verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni Adayları, Ortadoğu, Türkiye'nin Ortadoğu Stratejisi

Evaluation by Primary School Teachers Candidate of Turkey's Middle East Strategy

Abstract

The Middle East is a political concept. With the opening of the Suez Canal in 1869, India and China shortened the sea route. The region is called the 'Middle East' in order to determine the new target by the British occupying the southern shores of Arabia outside the Ottoman lands. Having a narrow and closed meaning until 1939, the Middle East began to be used in official sources of the British Government. Today, geographical boundaries are defined as the area surrounded by the Black Sea, the Eastern Mediterranean, the Red Sea, the Gulf of Basra and the Caspian Sea. The main strategic importance of the Middle East was accelerated in the beginning of the 20th century with the increase in the availability and importance of oil. 65% of the world's oil is in this region and the cost per barrel is very low. Moreover, natural gas resources have caused the whole world's eyes to plant in this region. In this study, we aimed to put forward primary school teachers candidates of Turkey's Middle East strategy with their opinions and suggestions. These are the ones who will perform the most important task in raising future generations. In the study, case study model was used as qualitative research methods. The study group of the researchers was the student candidates who were studying at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University and Hasan Kalyoncu University in the academic year of 2017-2018. In the study group 'Turkey Geography and Geopolitics' primary school teaching, which took place in the 2nd grade students take the course. As the sampling method, the sampling method of the objective sampling method is used. In this study, the criteria, teacher candidates 'Turkey Geography and Geopolitics' is that they have learned their lesson. In this study interview was used as data collection tool. In the first phase of the study, the literature on the subject was searched and a theoretical basis was established and a semi-structured interview form consisting of 4 questions was developed by using the literature knowledge. The prepared questions were answered with the aim of reaching the goal in line with the aim and completed with expert opinion. Questions on the form of teachers as to Turkey's Middle East strategy; objectives, disadvantaged situations, strategies, and future assessments. A descriptive analysis approach was used in

* 28 Nisan – 1 Mayıs tarihlerinde düzenlenen 'III. International Education and Social Science Congress'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur

the analysis of qualitative data collected in the study. In descriptive analysis, direct citation is frequently given to reflect the views of the individuals interviewed or observed in a striking way.

Key Words: Primary School Teachers Candidates, Middle East, Turkey's Middle East strategy

1 Giriş

16. yüzyıldan itibaren Hindistan ve Çin zenginliklerine ulaşmak için yeni yollar arayan ve bu yolların Osmanlı topraklarından geçmesiyle yeni stratejiler geliştiren Batılı ülkeler Çin ve Hindistan'ın olduğu bölgeye Uzakdoğu adını verdiler. Daha yakın bir konumda bulunan Osmanlı'ya ise Yakındoğu tabirini uygun gördüler. 1969 yılında Süveyş kanalının açılmasıyla Hindistan ve Çin deniz yolunun kısılması yeni konumlamaları gündeme getirdi. Bu dönemde yeni enerji kaynaklarının bulunması ve sömürgecilik olgusu Osmanlı toprakları dışında kalan Arabistan'ın güney kıyılarının 'Ortadoğu' olarak adlandırılmasına neden oldu.

1939 yılına kadar dar ve kapalı bir anlam taşıyan Ortadoğu, bundan sonra İngiliz Hükümetinin resmi kaynaklarında kullanılmaya başlandı. Ortadoğu teriminin, İngiliz ordusunda bir kumandanlık sahası olarak II. Dünya savaşı sırasında müttefikler arasında kullanılması yaygınlaştı. Önceden çoğunlukla Küçük Asya ve Yakın Doğu, Ortadoğu bölgesi için kullanılırdı. Bu bakımdan Ortadoğu'nun sınırları da değişik şekillerde belirtilmektedir (Özey, 1996).

Coğrafya açısından Ortadoğu, Karadeniz, Doğu Akdeniz, Kızıldeniz ve Basra Körfezi ile Hazar Denizi'nin çevrelediği alan olarak tanımlanmaktadır. Bölge yaklaşık olarak 13 ve 42 kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Ortadoğu ülkeleri ise şunlardır: Türkiye, İran, Suudi Arabistan, Irak, Yemen, Suriye, Kıbrıs, İsrail, Lübnan, Ürdün, Kuveyt, Bahreyn, Umman, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Umman, Maskat'tır (Karaaslan, 1998).

Bir bölgenin coğrafi konumu o bölgenin olumlu veya olumsuz anlamda geleceğini belirler. İbn-i Haldun bir ifadesinde "Coğrafya kaderdir" der. Coğrafi konum bir değer ifade eder ve yer altı-yer üstü birçok zenginliği barındırır. Bu zenginlikler, uluslararası ilişkilerin belirlenmesinde en önemli faktördür (Yılmaz, 2016). Ülkelerin kaderini coğrafi konumlarının belirlediğine dair görüş, söz konusu bölge Ortadoğu olduğunda tartışmasız bir gerçeğe dönüşür. Bunun sebebi Ortadoğu'nun ekonomik, politik ve stratejik değeridir. Ortadoğu'nun kaderini de coğrafi konumu ve bu konumundan kaynaklanan zenginlikleri belirlemiştir.

Ortadoğu'nun coğrafi özelliklerine bakıldığında kısa mesafelerde ani değişikliklerin görüldüğü kendine has bir bölge olduğu görülür. Özellikle Dicle ve Fırat nehirlerinin çevresinden başlayarak, Batıda Akdeniz kıyılarından güneye doğru inen ve tarihöncesi dönemlerden bu yana medeniyetlerin gelişmesinde önemli rolü olan 'Bereketli Hilal' bölgesi, verimli, yaşam şartlarına uygun olan ve Sümer, Babil, Asur, Mısır gibi medeniyetlerin gelişmesine uygun ortam sağlamış bir bölgeyken, iç kesimlere geçildiğinde geniş alanlar kaplayan kayalıklar, çöller nerdeyse tamamen yerleşime uygun olmayan bölgelerdir.

Ortadoğu konum itibarıyla stratejik öneme sahiptir. Basra Körfezi ve Kızıldeniz'in tamamı, Akdeniz kıyılarının % 60'ı Ortadoğu ülkelerine aittir. Dünyada kuzeyin güneye, doğunun batıyla irtibatı havayolu olsun, karayolu olsun Ortadoğu üzerinden geçer. Hem ticari açıdan hem askeri açıdan karayolları büyük öneme sahiptir. Dünyanın stratejik bölgelerinde bulunan Ortadoğu ülkeleri geçit vermediğinde, dünya askeri ve ticari hayatı felce uğrayacaktır. Akdeniz'de İslam ülkelerinin elinde bulunan bölgeler denizcilikte önemli geçiş bölgeleridir (Armaoğlu, 1996).

Tarih boyunca hep hareketli bir bölge olan Ortadoğu'da bu hareketlilik 20. yy. başlarında petrolün bulunması ve öneminin artmasıyla hızlanmıştır. Dünya petrolünün yaklaşık %65'inin bu bölgede olmasının yanı sıra, petrolün çıkarılmasında varil başına maliyetin dünyada en az olduğu yerlerin başında Ortadoğu gelmektedir.

Bölgenin önemli özelliklerinden biri de Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet gibi tek tanrılı dinlerin çıkış yeri olmasıdır. Ayrıca sayısını bilmediğimiz pek çok peygamber de bu bölgede yaşamıştır. Mekke, Medine, Kudüs gibi kutsal şehirler bölge sınırları içinde bulunmaktadır. Bu yüzden tarih boyunca pek çok savaşa sahne olmuş ve birçok istilalara uğramıştır. Bölgede çok sayıda etnik grup ve mezheplerin bulunması bunun göstergesidir (Memiş, 1995).

Ortadoğu'nun jeopolitik öneminin artmasıyla birlikte yaşanan önemli olaylar bazıları şunlardır (Armaoğlu, 1996):

- 1962'de başlayıp 1970'lerin sonuna kadar devam etmiş olan Yemen iç savaşı,
- 1960-1980 arası Ortadoğu gelişmelerinde bir dönem teşkil eden 1967 Arap-İsrail Savaşı,
- 1970 yılının yaz aylarında patlak veren Ürdün iç savaşı
- 6 Ekim 1973'te başlayan ve daha öncekine göre farklı özellikleri olan 1973 Arap-İsrail Savaşı
- 1973 Petrol Krizi
- 1978-1979 Camp Davit Anlaşması ve İsrail-Mısır Barışı
- 1979'da İran Şah'ının devrilmesiyle Humeyni liderliğinde yeni bir rejimin başlaması
- 1979 Aralık ayından itibaren Sovyet Rusya Afganistan'ı işgal etmesi
- 1980-88 yılları arasında devam eden İran-İrak Savaşı
- 1990 ve 2003 yıllarında gerçekleşen I. ve II. Körfez Savaşı
- Suriye Sorunu

Ortadoğu'nun günümüzde devam eden ve devam etmesi muhtemel gözükten sorunlarını ise kısaca aşağıdaki başlıklar altında ele almak mümkündür:

- Sınır anlaşmazlıkları
- Kuraklık
- Su sorunu

- Nüfus artışı ve göç sorunu
- Irk, etnik grup, dil, din ve mezhep sorunları
- Sağlık ve yaşayış ile ilgili sorunlar
- Şehirleşme ile ilgili sorunlar
- İsrail-Filistin sorunu
- Kıbrıs sorunu
- Petrol sorunu (Memiş, 1995).

Bu sorunların günümüzde de artarak devam ettiği gerçeği gözler önündedir. Polat'a (2017) göre, gerek dost-düşman ayrımında belirsizliklere yol açması gerekse yanlış hesaplama riski ve çatışma olasılığının artması gibi kriz alanlarının doğuşuna zemin hazırlayan özellikler barındıran çok kutuplu sistem, sahip olduğu anarşik yapıyla devletlerin amaçlar hiyerarşisinin yeniden dizayn edilmesini gerekli kılmaktadır. Başka bir ifade ile devletler anarşik bir sistemin doğurduğu güvenlik problemlerini, muhtemel tehditlerin sadece askeri ve ekonomik kapasitesine değil aynı zamanda bu kapasitelerin mobilizasyonunu etkileyen ve kullanım amaçlarını vurgulayan ilave unsurları da dikkate alarak tanımlamaktadırlar.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada gelecek nesilleri yetiştirmede en önemli görevi icra edecek olan sınıf öğretmenleri adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisi ile ilgili görüş ve önerilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarına göre Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde hedeflenen durumlar nelerdir?
2. Öğretmen adaylarına göre Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde dezavantajlı durumlar nelerdir?
3. Öğretmen adaylarına göre Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinin uygulanabilecek yönleri nelerdir?
4. Öğretmen adaylarına göre Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde gelecek öngörülleri neler olabilir?

2 Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması modelindedir. Glesne'ye (2002) göre durum çalışması katılımcı gözlemleriyle birlikte, derinlemesine görüşmeler ve doküman toplama yoluyla elde edilen verilerin derinlemesine incelenmesini içerir. Yıldırım ve Şimşek'e (2012) göre ise doğal ortamlarda tek veya küçük bir gurubun sosyal olgusunu anlamayı amaçlayan bir araştırma stratejisidir.

2.1 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan ve 'Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği' dersini almakta olan Sınıf Öğretmenliği 2. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinden 36 ve Hasan Kalyoncu Üniversitesinden 28 öğretmen adayı katılmıştır. Örneklem yöntemi olarak amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın ölçütleri, öğretmen adaylarının 'Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği' dersini almış olmalarıdır.

2.2 Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, konu ile ilgili literatür taranarak kuramsal temel oluşturulmuş ve literatür bilgilerinden yararlanılarak 4 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun, iki öğretim üyesi tarafından kapsam geçerliliği gözden geçirilmiştir. Bu çalışmada kodların ve kategorilerin elde edildiği öğretmen adaylarının görüşlerinden birebir alıntı yapılarak geçerlik sağlanmıştır. Elde edilen verilerin kodlanması ve kategorilere dönüştürülmesi işlemi iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilerek güvenilirlik sağlanmıştır. Araştırmacılar ana tema ve alt temaları belirledikten sonra öğretmen adaylarının sorulara verdikleri cevaplardan birden fazla alt temanın oluşabileceği göz önünde bulundurularak alt tema frekansları belirlenmiştir. Alt temalara ait frekans değerleri bulgular bölümünde tabloya dönüştürülerek verilmiştir. Araştırmada kodlamalarda erkek sınıf öğretmeni adayları E1, E2, E3... şeklinde, kadın sınıf öğretmeni adayları ise K1, K2, K3... şeklinde gösterilmiştir.

3 Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin içerik analiz sonucunda elde edilen temaları araştırma soruları dikkate alınarak ele alınmış ve yorumlanmıştır.

3.1 Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde hedeflenen durumlar

Öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde hedeflenen durumlara yönelik görüşleriyle ilgili yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu Stratejisinde Hedeflenen Durumlara İlişkin Görüşleri

| Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde hedeflenen durumlar | f |
|--|----|
| Güvenli ortam oluşturma | 11 |
| Musul sorununu çözmek | 8 |
| Terör örgütlerinin önünü kesmek | 7 |
| Misak-ı milliyi korumak | 5 |
| Doğu bölgesini güven altına almak | 5 |
| Denge politikasını korumak | 4 |
| Su sorununu çözmek | 4 |
| Filistin-İsrail sorununu çözmek | 3 |

Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde hedeflenen durumlarla ilgili öğretmen adaylarının vurgu yaptığı durumların genel olarak güvenli bir ortam oluşturma, Musul sorununun çözülmesi, terör örgütlerinin önünün kesilmesi, Misak-ı milliyi korumak, Türkiye'nin doğu bölgesini kontrol altına almak, denge politikasını korumak, su sorununu çözmek, Filistin-İsrail sorununu çözmek olduğu ortaya çıkmıştır.

Gündemde olan Fırat Kalkanı ve Afrin Operasyonu Ortadoğu'da hedeflenen durumların gerçekleşmesi amacına yönelik ve yeni bir stratejinin devreye sokulması anlamına geldiğini vurgulayan K5 kodlu öğretmen adayı durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"... Fırat kalkanı ve Afrin operasyonu ile Türkiye yeni bir Ortadoğu stratejisi devreye sokuyor..."

Hedeflenmesi gereken durumun Misak-ı Milli çerçevesinde ele alınması gerektiğini söyleyen E12 kodlu öğretmen adayının görüşü bu durumu ifade etmektedir:

"... Hedeflenen strateji Osmanlıdan günümüze ve geleceğe devam edecek, Misak-ı Milliyi de temel alacak bir strateji olmalı..."

Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde terör örgütleriyle mücadele önemli bir role sahiptir. K15 kodlu öğretmen adayının yorumu buna yöneliktir.

"... Terör örgütlerinin yaptıklarının önünü almak ve olası tehditleri savuşturmak..."

Ortadoğu ülkeleriyle tarihten gelen mücadeleler, sıkıntılar, husumetler Ortadoğu ülkelerinin Türkiye'ye olan bakış açılarını genellikle negatif yönde etkilemektedir. E3 kodlu öğretmen adayının görüşü bu durumu ifade etmektedir.

"... Ortadoğu ülkelerinin Türkiye'ye pozitif bakmalarını sağlamak..."

3.2 Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde dezavantajlı durumlar

Öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde dezavantajlı durumlara yönelik görüşleriyle ilgili yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde dezavantajlı durumlara ilişkin görüşleri

| Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde dezavantajlı durumlar | f |
|--|----|
| Terör örgütleri | 15 |
| Batı ülkelerinin engellemeleri | 13 |
| AB ve ABD'nin tutumu | 9 |
| İstikrarsız ülkelerle yakın ilişki | 8 |
| Ermeni soykırımı meselesi | 8 |
| Ortadoğu'nun istikrarsızlığı | 6 |
| Sınır güvenliğinin olmaması | 5 |
| Doğal sınırların olmaması | 2 |

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisindeki dezavantajlı durumlarla ilgili terör örgütlerini ve Batı ülkelerinin engellemelerini en dezavantajlı durum olarak ortaya koydukları görülmektedir. Bu durumlarla ilişkili olarak AB ve ABD'nin tutumu da dezavantajlı durumlar arasında görülmüştür. Ayrıca istikrarsız ülkelerle yakın ilişki, Ermen soykırımı meselesi, Ortadoğu'daki istikrarsızlıklar ve sınırla ilgili sorunlar da Türkiye açısından dezavantajlı durumlar olarak ele alınmıştır.

Öğretmen adaylarının öngörüsüyle ilişkili olarak Türkiye'nin jeopolitik konumunun zaman zaman avantaj olarak görülmesine rağmen, ekonomik ve politik olarak güçsüz olunan zamanlarda bir dezavantaj olduğu ortadadır. Bu durumu K3 kodlu öğretmen adayı şu şekilde dile getirmiştir:

"... Türkiye'nin jeopolitik konum itibarıyla avantajlı olduğu durumlar, güçsüz olduğu zamanlarda dezavantaj haline gelir..."

Dünyadaki en sıkıntılı bölgelerin başında gelen Ortadoğu'da bu sıkıntılar savaşları, savaşlar istikrarsızlıkları, bu istikrarsızlıklar da yakın çevrede bulunan ülkelerin de sıkıntı çekmesine neden olmaktadır. E8 kodlu öğretmen adayının görüşleri:

"... Savaş halinde olan, istikrar sıkıntısındaki ülkelerle yakın ilişkiler kurmasıdır..."

Türkiye'nin yakın tarihindeki önemli sorunlardan olan Ermeni soykırımı Türkiye'nin Ortadoğu stratejisindeki büyük sorunlardan birini teşkil etmektedir. E9 kodlu öğretmen adayının görüşü bu durumu ifade etmektedir:

"... Geçmişten gelen ve hala sürmekte olan Ermeni Soykırımı meselesi en büyük dezavantajlarımızdandır..."

Doğal sınırların olmaması, sınır güvenliğinin sağlanmasındaki en büyük engellerdendir. Sınır güvenliğinin sağlanması için farklı yol ve yöntemler denenmesine rağmen bir türlü kesin çözüme kavuşturulamamaktadır. K13 kodlu öğretmen adayı bu durumu şöyle özetlemiştir:

“... Özellikle Suriye ve Irak ile aramızdaki uzun sınırlar ve sınır güvenliğinin bir türlü sağlanamaması...”

3.3 Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinin uygulanabilecek yönler

Öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde uygulanabilecek yönler ile ilgili görüşleriyle ilgili yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinin uygulanabilecek yönleri ile ilgili görüşleri

| Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinin uygulanabilecek yönler | f |
|---|----|
| Rusya ve Suriye'yle ilişkileri düzeltme | 14 |
| Suriye ilişkisini dengeleme | 11 |
| PKK ve terör sorununu çözebilme | 10 |
| Türkmenlere sahip çıkılması | 9 |
| Su sorununu çözebilme | 7 |
| Suriyeli mülteciler problemini çözme | 6 |
| Ekonomiyi geliştirmek | 6 |
| Kültürel bütünlüğü sağlamak | 3 |

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarına göre Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde uygulanabilecek durumların başında Rusya ve Suriye'yle ilişkilerin düzeltilmesi, Suriye ilişkisinin dengelenmesi, PKK ve terör sorununun çözülmesi gelmektedir. Bunun dışında Türkmenlere sahip çıkılması, su sorununun çözülmesi, başta Suriyeli olmak üzere mülteci sorununun çözülmesi, ekonomiyi geliştirmek ve kültürel bütünlüğü sağlamak gibi durumlar ifade edilmiştir.

K4 kodlu öğretmen adayı “... Türkiye'nin bölgesel huzurun devamı ve bölge ülkelerinin sorunlarını çözerek, toprak bütünlüklerini koruyacak politika uygulanması...” durumunu ele alırken, E7 kodlu öğretmen adayı ise yine toprak bütünlüğünün bölgedeki huzur ve barış açısından önemli olduğunu vurgulayarak “... Türkiye'nin bölgesel huzurun devamı ve bölge ülkelerinin sorunlarını çözerek toprak bütünlüklerini koruyacak politika uygulanması...” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Musul ve Kerkük meselesi Misak-ı Milli açısından önemli ve hassas noktalardır. Son zamanlarda bu husustaki problemler ve yaşanan olumsuzluklar Musul ve Kerkük'ün öneminin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. K11 kodlu öğretmen adayına göre:

“... Musul ve Kerkük'ün acilen sınırlarımıza dâhil edilmesi gerekmektedir ...”

Ortadoğu aynı zamanda bir devler arenasıdır. Bu arenada güçlü olanlar boy gösterebilir. Bu bakımdan büyük güçler her daim bu arenada olmak isteyeceklerdir. Türkiye açısından ise güçlü olmaktan başka çıkar yol yoktur. E14 kodlu öğretmen adayına göre:

“... Çıkarı olan büyük ülkeler Ortadoğu'ya ulaşmak adına Türkiye üzerinde çeşitli stratejiler oluşturuyor. Bu durum Türkiye ile büyük güçler ve Ortadoğu arasında çatışma doğmasına neden oluyor. Bu durumun düzeltilmesi gerekiyor...”

Terör örgütleri Ortadoğu'nun ve Türkiye'nin Ortadoğu sınırının en büyük problemidir. K17 kodlu öğretmen adayı görüşünü “... Terör örgütlerine karşı üstünlük sağlanmalı...” şeklinde ifade etmiştir.

3.4 Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde gelecek öngörülleri

Öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde gelecek öngörülleri ile ilgili durumlara yönelik görüşleriyle ilgili yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde gelecek öngörülleri ile ilgili görüşleri

| Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde gelecek öngörülleri | f |
|--|----|
| Misak-ı Milliden ödün vermemek | 17 |
| Musul-Kerkük halledilmeli | 14 |
| Yeni özerk ve bağımsız devletlerin ortaya çıkması | 11 |
| Rusya ve İsrail ile iyi ilişkiler | 9 |
| Yurtta sulh cihanda sulh | 9 |
| Denge siyaseti izlenmeli | 7 |
| Kesin bir şey yok | 6 |
| Filistin meselesini lehimize çözümlenmek | 4 |

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisi ile ilgili gelecek öngörülerinin başında Misak-ı Millîden ödün verilmemesi ve Musul ve Kerkük meselesinin halledilmesinin geldiği görülmektedir. Gelecekte Ortadoğu'da yeni özerk ve bağımsız devletlerin ortaya çıkma ihtimali, Rusya ve İsrail ile geliştirilecek iyi ilişkiler, yurtta sulh, cihanda sulh ilkesinin devam etmesi, denge siyasetinin izlenmesi gerekliliği, Filistin meselesinin Türkiye lehine çözümlenmesi gibi öngörüler ifade edilmiştir. Belirsizlik ve bu belirsizliğin gelecekte de devam etme ihtimali ‘kesin bir şey yok’ cümlesiyle ortaya konulmuştur.

Öğretmen adaylarına göre en önemli hususların başında Musul ve Kerkük gelmektedir. Bu durumu E2 kodlu öğretmen adayı "... Musul – Kerkük halledilmeli ve bu hususta ödün verilmemeli" şeklinde ifade etmiştir.

Fırat Kalkanı Harekâtı ve Afrin operasyonu, Suriye ile ilişkiler ve bölge ülkelerinin toprak bütünlüğünün korunması ile milli ilkelerimizden olan 'Yurtta Sulh, Cihanda Sulh' ilkelerinin ilişkilendirilmesini de öğretmen adaylarının görüşlerinde görmek mümkündür. K4 kodlu öğretmen adayı "... Fırat Kalkanı ve Afrin gibi operasyonlardan ödün verilmemeli..." derken, K7 kodlu öğretmen adayı da "... Yurtta Sulh Cihanda Sulh ilkesinden ve Afrin harekâtından taviz vermemek..." gerektiğini vurgulamıştır. Suriye ile ilişkiler ve bölgedeki ülkelerin toprak bütünlüğü ile ilgili ise E18 kodlu öğretmen adayı "... Suriyeli ilişkiler bir an önce düzeltilip mülteciler konusu halledilmeli..." şeklinde görüşünü belirtirken E19 kodlu öğretmen adayı ise "... Suriye'den sonra birkaç ülkenin daha toprak bütünlüğünün bozularak yeni özerk veya bağımsız devletlerin ortaya çıkması..." hususunu vurgulamıştır.

4 Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmeni adaylarının Türkiye'nin Ortadoğu stratejisi ile ilgili görüş ve önerilerinin ortaya konulmaya çalışıldığı bu araştırmanın sonuçları incelendiğinde hedeflenen, dezavantajlı, uygulanabilecek ve gelecek öngörülerine ilgili durumların birbiriyle ilişkili olduğu görülür. Öğretmen adayları temel meselelerin zaman zaman hedefler arasında yer aldığını ama hedeflenen durumun bazen dezavantaj olurken, bazen de gelecekte avantajlı bir duruma dönüşebileceğine yönelik öngörülerde bulunmuşlardır.

Ortadoğu stratejisinde Musul-Kerkük, terör örgütleri, Misak-ı Milli, su sorunu, Filistin-İsrail sorunu, istikrarsız durumlar, Rusya ile ilişkiler, mülteci sorunu, ekonomik durumlar, dış güçlerin bölgeye müdahaleleri gibi durumlar Türkiye'nin zaman zaman başını ağrıtan, zaman zaman avantaja dönüşen, zaman zaman da ekonomik gücünü çıkmaza sokan durumlar olarak ele alınabilir ki, öğretmen adaylarının görüşleri de bu yöndedir.

Ortadoğu'nun jeopolitik yapısındaki ve uluslararası sistemdeki değişiklikler Türkiye'nin Ortadoğu'da daha aktif bir politika izlemesini mümkün kılmıştır. Bir kere Soğuk Savaşın bitmesiyle birlikte Türkiye dış politikasında çok yönlü hareket etme imkânına kavuşmuştur. Dolayısıyla Batı bağlantısının Türk dış politikası üzerindeki belirleyici etkisi azalmaya başlamıştır. Ancak bu Batı ile ilişkilerin kopması anlamına gelmemiş, Ortadoğu çok yönlü Türk dış politikasının yöneldiği unsurlardan birisi olarak ortaya çıkmıştır (Sinkaya, 2011). Amerika Birleşik Devletleri'nin uzun soluklu müttefiki ve NATO üyesi olan Türkiye, Suriye iç savaşı ve diğer bölgesel gelişmelerden derinden etkilendi ve şu anda 2.7 milyondan fazla Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapıyor. Türkiye'nin Suriye'deki çatışmaya olan yakınlığı, kendisine pahalıya mal olan ve ülkenin turizm endüstrisini harap eden çok sayıda saldırı düzenleyen DAES'e bir fırsat hedefi haline getirdi (Polat, 2017). Türkiye'nin tarihsel, jeopolitik, demografik ve ekonomik yapısı itibarıyla uluslararası sistemde merkezi bir role sahip olması gerektiği iddiasına dayanmaktadır (Davutoğlu, 2008). Albright ve Hadley'e (2005) göre dezavantaj derecesini belirleyen faktörlerin en önemlerinin başında coğrafi yakınlık gelmektedir. Diğer şartlar eşit olduğunda birden fazla devletten tehdit algılayan aktör önceliğini coğrafi yakınlığı bulunana vermektedir. Sinkaya'ya (2011) göre tarih, coğrafya ve sosyal faktörlerin yanı sıra siyasal elitlerin dış politika tercihleri ve bölgenin jeopolitik yapısı Türkiye'nin bölge politikasının üzerinde etkili olan başlıca faktörlerdir. Soğuk savaşın sona ermesiyle tüm dünyada olduğu gibi Ortadoğu'da da değişim ve belirsizlik ortamı Türkiye'yi de etkilemiş ve Türkiye kendisini böyle bir süreç ve istikrarsızlıkların ortasında bulmuştur. Bu istikrarsızlıklara rağmen zengin doğal kaynaklara ve müreffeh bir gelecek potansiyeline sahip olan Orta Doğu'da mevcut sorunların çözülmesi Türkiye'nin çıkarıdır (Aras, 1997). Türkiye'nin Ortadoğu politikasının en önemli unsuru bölgede barışın ve istikrarın sağlanmasıdır. Türkiye, bu hususta "sıfır problem" adı altında komşuları ile ilişkilerindeki sorunları ortadan kaldırmayı ve bölgedeki diğer devletler ve aktörler arasındaki sorunları da arabuluculuk yaparak çözmeyi hedeflemiştir. Zira bölgesel barışın sağlanmasının Türkiye'nin siyasi durumunu da olumlu şekilde etkilemesi ve bölgenin ekonomik kalkınması için uygun bir zemin yaratması beklenmektedir (Sinkaya, 2011). Davutoğlu'na (2008) göre Ortadoğu'da Türkiye her zaman riskli bir konumdadır. Bu konumda büyük kazançlar elde edebilir fakat burada sınırlılıklarını da görmek gerekmektedir. Türkiye'nin ayaklarının yere basması ve biraz da itidal gerekmektedir.

5 Öneriler

- Genel anlamda bakıldığında öğretmen adayının güvenli bir ortamda yaşamak istedikleri görülür. Bu yönde stratejiler geliştirilmelidir.
- Öğretmen adaylarının duyarlı oldukları görülmektedir. Duyarlılığın sürdürülmesi için öğretmen adaylarının rolleri büyüktür.
- Bir arada barış içinde yaşama kültürünün sağlanması ve desteklenmesi gerekmektedir.
- Daha bilinçli öğrenci için bilinç oluşturmak için daha az sloganik ama daha yapıcı öğrenmeler verilmelidir.

6 Kaynaklar

- Albright, M. K., Hadley, S. J. (2005). *Middle east strategy task force*. Washington DC: Atlantic Council
- Aras, B. (1997). *İsrail barış süreci ve Türkiye*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Armaoğlu, F. (1996). *20. Yüzyıl siyasi tarihi*. İstanbul: Alkım Kitabevi.
- Davutoğlu, A. (2008). Turkey's foreign policy vision: An assessment of 2007. *Insight Turkey*, 10(1), 77-96.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (2. Baskı). A. Ersoy, P. Yalçınoğlu, Çev. Ed. A. Ersoy, P. Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaaslan, T. (1998). *Ortadoğunun coğrafyası*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Memiş, E. (1995). *Ortadoğu sorunları ve Türkiye*. Konya: Mimoza Yay.
- Özey, R. (1996). *Dünya denkleminde Ortadoğu*. Konya: Özeğitim yay.

- Polat, F. (2017). Ortadoğu'daki yapısal değişimin devletlerin ittifak politikalarına etkisi: Suriye örneği. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 74-102.
- Sinkaya, B. (2011). Geçmişten günümüze Türkiye'nin ortadoğu politikası ve batı etkisi. *Adam Akademi*, 1, 79-100
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2012). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, H. İ. (2016). Ortadoğu'nun jeo-ekonomik önemi ve ABD'nin ortadoğu politikasının ekonomik nedenleri. *TESAM Akademi Dergisi*, 3(1), 99 - 128.

Extended Abstract

The Middle East is a political concept. With the opening of the Suez Canal in 1869, India and China shortened the sea route. The region is called the 'Middle East' in order to determine the new target by the British occupying the southern shores of Arabia outside the Ottoman lands. Having a narrow and closed meaning until 1939, the Middle East began to be used in official sources of the British Government. Today, geographical boundaries are defined as the area surrounded by the Black Sea, the Eastern Mediterranean, the Red Sea, the Gulf of Basra and the Caspian Sea. The main strategic importance of the Middle East was accelerated in the beginning of the 20th century with the increase in the availability and importance of oil. 65% of the world's oil is in this region and the cost per barrel is very low. Moreover, natural gas resources have caused the whole world's eyes to plant in this region. It is clear that the problem of sharing energy resources under almost all of the important events in the 20th and 21st Centuries in the Middle East is obvious. At the beginning of these events, the Yemeni Civil War, the Jordanian Civil War, the Arab-Israeli War, the oil crises, the Camp Davit Agreement and the Israeli-Egyptian Peace, the overthrow of the Iranian Shah and the Iran-Iraq War, the Soviet invasion of Afghanistan, the Gulf wars, there are events like spring, the Jerusalem problem. Almost the world's most troubled region of the Middle East interior living in Turkey, as well as the geographic proximity and unity of the historical, cultural, also has much in common in terms of faith. It is an inevitable responsibility to have viable strategies with the countries of the Middle East and to continuously update these strategies to the people and future generations.

In this study, we aimed to put forward primary school teachers candidates of Turkey's Middle East strategy with their opinions and suggestions. These are the ones who will perform the most important task in raising future generations. In the study, case study model was used as qualitative research methods. The study group of the researchers was the student candidates who were studying at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University and Hasan Kalyoncu University in the academic year of 2017-2018. In the study group 'Turkey Geography and Geopolitics' primary school teaching, which took place in the 2nd grade students take the course. As the sampling method, the sampling method of the objective sampling method is used. In this study, the criteria, teacher candidates 'Turkey Geography and Geopolitics' is that they have learned their lesson. In this study interview was used as data collection tool. In the first phase of the study, the literature on the subject was searched and a theoretical basis was established and a semi-structured interview form consisting of 4 questions was developed by using the literature knowledge. The prepared questions were answered with the aim of reaching the goal in line with the aim and completed with expert opinion. Questions on the form of teachers as to Turkey's Middle East strategy; objectives, disadvantaged situations, strategies, and future assessments. A descriptive analysis approach was used in the analysis of qualitative data collected in the study. In descriptive analysis, direct citation is frequently given to reflect the views of the individuals interviewed or observed in a striking way.

When the class teacher candidates of Turkey's Middle East strategy that tried to put forward their opinions and suggestions regarding the examination results of this research targeted, disadvantaged, it appears that the situation regarding implementation could and future projections are associated with each other. Teacher candidates have foreseen that the core issues are sometimes included as targets but that the targeted situation can sometimes be disadvantageous and sometimes can become an advantageous situation in the future. In the Middle East strategy Mosul and Kirkuk, terrorist organizations, the National Pact, water issues, the Palestinian-Israeli conflict, unstable situations, relations with Russia, refugee issues, economic conditions, such as in the interventions of foreign powers situations painful Turkey's time to head when the time it can be considered as situations that turn into time advantage and occasionally put out of economic power so that the views of teacher candidates are also in this direction.